

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Versterking Standhazensedijk Drimmelen

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

22 september 2022 / projectnummer: 3674

35 JAAR

onafhankelijk en deskundig advies

1 Advies in het kort

Waterschap Brabantse Delta wil de Standhazensedijk in Drimmelen versterken. Een gedeelte van deze dijk voldoet niet meer aan de waterveiligheidsnormen. Voor het besluit over het voorkeursalternatief voor de dijkversterking (de voorkeursbeslissing) wordt een MER opgesteld. Het waterschap heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage gevraagd te adviseren over de inhoud van het MER. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Figuur 1: Gedeelte van de Standhazensedijk dat is 'afgekeurd' (in rood); bron: MER

Wat blijkt uit het MER?

Het MER laat zien dat de Standhazensedijk over een lengte van 730 meter niet meer voldoet aan de waterveiligheidseisen. Dat komt omdat water dat onder de dijk door stroomt zand mee neemt, waardoor de dijk verzwakt raakt ('piping'). Drie mogelijke oplossingen om dit probleem op te lossen zijn in het MER onderzocht: een kunststof of stalen schermconstructie in de binnenberm van de dijk (alternatief 1), een filterscherm in de binnenberm (alternatief 2) en een filterconstructie in de sloot langs de teen van de dijk (alternatief 3).

Alle alternatieven leiden tot (licht) negatieve effecten op natuurwaarden en tijdelijke hinder voor de omgeving. Alternatief 3 heeft de meest negatieve effecten voor beschermde soorten, omdat leefgebied van de grote modderkruiper verloren gaat. Alternatief 3 scoort wel het beste op het aspect duurzaamheid, omdat gebruik gemaakt kan worden van natuurlijke en herbruikbare materialen. Op andere milieuaspecten is er geen of nauwelijks verschil tussen de alternatieven. Wel zijn er verschillen in betrouwbaarheid en uitbreidbaarheid.

Mede op basis van de effectbeoordeling heeft het waterschap alternatief 1 aangemerkt als het voorkeursalternatief. Dit alternatief wordt in de volgende fase, de planuitwerking, verder gedetailleerd. In deze fase is ook ruimte voor het onderzoeken van meekoppelkansen en maatregelen die negatieve effecten kunnen voorkomen of verminderen.

Wat is het advies van de Commissie?

Het MER is compact en overzichtelijk en geeft helder inzicht in de veiligheidsproblematiek en de alternatieven waarvan de effecten zijn beoordeeld. Hoewel het MER geen publieksvriendelijke samenvatting bevat¹, geeft de opbouw van het MER (deel A 'kernpunten' en deel B 'nadere beschrijving milieueffecten'), in combinatie met de folder 'dijkversterking Standhazensedijk' daaraan voldoende invulling. De 'nota kansrijke alternatieven'² vormt hierop een nuttige aanvulling, omdat die duidelijk maakt welke andere oplossingen in het voortraject zijn verkend en waarom deze zijn afgefallen.

De Commissie is van oordeel dat het MER de essentiële informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de keuze van het voorkeursalternatief voor de dijkversterking.

De Commissie beveelt aan om in het vervolgotraject de waterveiligheidssituatie goed te monitoren en extra (tijdelijke) maatregelen achter de hand te houden voor het geval de dijk verder verzwakt voordat de dijkversterking heeft plaatsgevonden. Het gaat dan vooral om extreme situaties. Verder beveelt de Commissie aan om bij nadere uitwerking van het ontwerp aandacht te besteden aan de aansluiting tussen dijktrajecten. In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar advies en de aanbevelingen toe.

Achtergrond

Voor de dijkversterking neemt – vooruitlopend op de invoering van de Omgevingswet – het waterschap eerst een voorkeursbeslissing en vervolgens een projectbesluit. De voorkeursbeslissing vormt de afsluiting van de 'verkenningfase' volgens het MIRT–spelregelkader³. Deze wordt genomen door het Dagelijks Bestuur van het waterschap. Voor de voorkeursbeslissing is op grond van de Omgevingswet (categorie K4, werken ter beperking van overstromingen) een plan–MER opgesteld⁴. Het projectbesluit moet worden goedgekeurd door het College van Gedeputeerde Staten (GS) van de Provincie Noord–Brabant. Voor het projectbesluit zal de Provincie Noord–Brabant te zijner tijd beoordelen of een project–MER nodig is.

Waarom een advies?

Het Waterschap Brabantse Delta heeft de Commissie gevraagd om advies over het plan–MER, ten behoeve van de keuze van de voorkeursbeslissing. De onafhankelijke Commissie m.e.r. is bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. De Commissie schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval het Dagelijks Bestuur van het Waterschap Brabantse Delta – neemt de voorkeursbeslissing.

¹ Een niet–technische samenvatting is een wettelijk verplicht onderdeel van een (project–)MER volgens artikel 7.23 van het Besluit m.e.r.

² Dijkversterking Standhazensedijk, Nota Kansrijke Alternatieven, 5 mei 2022.

³ MIRT staat voor Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport. Het MIRT bevat plannen en projecten waarin het Rijk samenwerkt met andere (regionale) overheden en partijen. Het MIRT–“spelregelkader” maakt onderscheid in een aantal vaste beslismomenten: Startbeslissing, Verkenning, Voorkeursbeslissing, Planuitwerking, Projectbeslissing, Realisatiefase en Opleveringsbeslissing.

⁴ Bij de start van deze procedure werd er vanuit gegaan dat besluitvorming over de dijkversterking zou plaatsvinden na invoering van de Omgevingswet. Door uitstel van deze invoering worden de besluiten mogelijk nog genomen onder het huidige regime van het Besluit milieueffectrapportage. Onder dit regime geldt voor de voorkeursbeslissing geen verplichting om een plan–m.e.r. te doorlopen. Het waterschap heeft er voor gekozen te werken in de geest van de Omgevingswet, met een voorkeursbeslissing die plan–m.e.r.–plichtig is.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3674 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het oordeel

De Commissie wil met onderstaande aanbevelingen een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming en planuitwerking. De opmerkingen in dit hoofdstuk hebben geen betrekking op ontbrekende essentiële informatie.

2.1 Waterveiligheid en alternatieven

Probleembeschrijving en mogelijke oplossingen

Uit het MER blijkt dat sinds 2017 zandmeevoerende wellen⁵ zijn waargenomen in de teensloot langs de dijk. De zandmeevoerende wellen zijn zichtbaar bij steeds lagere waterstanden. Sinds 2020 zijn bovendien scheuren waargenomen in de toplaag van de dijk. Ook veiligheidsberekeningen tonen aan dat de dijk niet voldoet aan de veiligheidseisen. Daarom is de dijk afgekeurd op het faalmechanisme ‘piping’.

Het ligt voor de hand dat de aanleg van de buitendijkse recreatieplas (rond 2007) en vooral de doorsteek naar de Amertak (in 2016) dit proces hebben veroorzaakt of versneld. Bij het verkennen van mogelijke oplossingen zijn het afsluiten of afsluitbaar maken van de Amertak en het verondiepen van de recreatieplas daarom als ‘kansrijke alternatieven’ overwogen. Naast deze oplossingen is vooral gekeken naar technische maatregelen (schermen, drainage- en filtertechnieken) en maatregelen ter verhoging van de weerstand (voorlandverbetering, aanleg pipingberm, diepe kwelschermen).

De Nota Kansrijke Alternatieven laat duidelijk zien welke mogelijke oplossingen zijn overwogen en op basis van welke argumenten drie alternatieven zijn geselecteerd om in het MER nader te onderzoeken. Naast milieuaspecten hebben hierbij onder andere doelbereik (waterveiligheid), betaalbaarheid en draagvlak een rol gespeeld.

Monitoring waterveiligheid en maatregelen achter de hand

Zowel berekeningen als waarnemingen (regelmatige zandmeevoerende wellen) geven aan dat er sprake is van een dijk die (ruim) niet aan de veiligheidseisen voldoet. Daarom wil het waterschap de dijk voortvarend versterken en zijn er voor de tussenliggende periode beheersmaatregelen getroffen, zoals het opzetten van het peil in de teensloot bij hoge waterstanden in het buitenwater. Het is niet uitgesloten dat voorafgaand aan de dijkversterking een (extreem) hoogwater optreedt. Bovendien kunnen na elkaar optredende hoogwaters de dijk steeds verder verzwakken (doorgroei van de ‘pipe’ bij ieder hoogwater). Met het oog op de potentiële (milieu)gevolgen van een calamiteit of zelfs dijkdoorbraak beveelt de Commissie aan om na te gaan welke (extra) maatregelen genomen kunnen worden als er een maatgevend (of zeldzaam bijvoorbeeld 1/100 per jaar) hoogwater zou voorkomen.

⁵ Bij hoogwater ontstaat aan de binnenzijde (of landzijde) van de dijk in een sloot een wel van water die zand vanuit het dijklichaam mee neemt. Als dit proces doorzet kan de dijk worden ondergraven.

Ook (de bestaande) monitoring en veldwaarnemingen kunnen aanleiding zijn tot extra actie en sneller ingrijpen.⁶

Aandachtspunten voor het vervolg

Het ontwerp van het voorkeursalternatief zal in de planuitwerkingsfase verder worden uitgewerkt ten behoeve van het projectbesluit. Voor deze uitwerking heeft de Commissie nog enkele aandachtspunten:

- **Aansluiting op andere dijktrajecten.** Het project heeft betrekking op een relatief kort dijktraject. Ook voor aansluitende dijktrajecten worden de komende jaren versterkingsplannen gemaakt. De Commissie beveelt aan om bij de nadere uitwerking voor zover mogelijk te zorgen voor goede aansluiting en afstemming, met het oog op integraliteit, inpassing en mogelijke meekoppelkansen.
- **Uitvoering / aanbrengen damwanden.** Het voorkeursalternatief gaat uit van het aanbrengen van kunststof 'heave' schermen. Dit is een relatief nieuwe toepassing waarmee nog niet veel ervaring is opgedaan. Verken in de planuitwerkingsfase de mogelijkheden voor aanbrengen van kunststof damwanden op basis van haalbaarheid en hinder voor de omgeving in de realisatiefase en gebruiksfase. Gebruik ervaringen van andere projecten die kunststof damwanden gebruiken zoals de dijkversterking Wolferen-Sprok.
- **Schetsen en tekeningen.** In de schetsen van de alternatieven (bijvoorbeeld figuur 4.1 in het MER) komt vooral het heavescherm duidelijk naar voren. Daardoor is niet direct duidelijk dat er ook aanpassingen aan het profiel van de dijk en de teensloot zijn voorzien. Zorg, met het oog op de communicatie met belanghebbenden, dat de schetsen en tekeningen van het ontwerp een compleet beeld van de veranderingen aan de dijk laten zien. Het gaat dan in ieder geval ook om het profiel (en aanzien) van de dijk en de sloot.

2.2 Effecten op natuur

De effecten van de dijkversterking op natuurwaarden, zowel in de aanlegfase als na realisatie, zijn in het MER beschreven op basis van verschillende onderzoeken.⁷ Hieruit blijkt dat alle alternatieven leiden tot (licht) negatieve gevolgen voor natuur. Alternatief 3 heeft de meest negatieve effecten voor beschermde soorten, omdat leefgebied van de grote modderkruiper permanent verloren gaat.

De Commissie leest dat het verbeteren van de ecologische waarde van het binnentalud en realisatie van een bloemrijke/kruidenrijke dijk worden gepresenteerd als meekoppelkans en als een 'overige maatregel' genomen kan worden. Zij wijst erop dat de dijk onderdeel vormt van het Natuurnetwerk Brabant (NNB). Een bloemrijke dijk maakt onderdeel uit van de NNB-doelen en zou dus als vanzelfsprekend onderdeel moeten zijn van het project.

---

⁶ Dijkversterkingen worden standaard uitgevoerd in het zomerseizoen. Met het oog op de urgentie van de maatregelen en de verwachte korte doorlooptijd van de versterking (enkele weken) kan overwogen worden om ook werkzaamheden in het winterseizoen (onder voorwaarden) toe te staan.

⁷ De Commissie heeft de volgende achtergrondrapportages ontvangen:

- Quickscan flora & fauna Standhazensedijk, 24 december 2021
- Ecologisch onderzoek soortenbescherming voor dijkversterking Standhazensedijk in Drimmelen, 2 februari 2022
- Voortoets dijkversterking Standhazensedijk, 4 augustus 2022

Natura 2000-gebieden

In de voortoets is beoordeeld of significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden op voorhand uitgesloten kunnen worden. De voortoets concludeert dat dit het geval is en verwijst daarbij onder andere naar de Wet stikstofreductie en natuurherstel. De Commissie heeft hierbij de volgende aandachtspunten:

- Effecten op kwalificerende vogelsoorten (zoals ganzen) die buiten het Natura 2000-gebied Biesbosch foerageren zijn niet beschreven. Hierdoor is niet duidelijk in hoeverre de landbouwgronden langs de dijk hiervoor worden gebruikt. Hoewel verwacht mag worden dat de dijkversterking niet leidt tot significante gevolgen voor het Natura 2000-gebied beveelt de Commissie aan hier in de planuitwerkingsfase aandacht aan te besteden.
- Het MER geeft aan dat in de bouwfase uitstoot van stikstof zal optreden, wat leidt tot negatieve effecten op Natura 2000-gebieden. Deze effecten zijn niet gekwantificeerd (op basis van AERIUS berekeningen), omdat de alternatieven op dit aspect niet onderscheidend zijn. Als mitigerende maatregel wordt de inzet van elektrisch materieel (om emissieloos of emissiearm te werken) voorgesteld. In de voortoets is aangegeven dat voor dit aspect geen vervolgstappen nodig zijn. Hiervoor wordt verwezen naar Wet stikstofreductie en natuurherstel, waarin de bouwfase is vrijgesteld van vergunningplicht voor de Wet natuurbescherming. Hiermee is de juridische uitvoerbaarheid binnen de Wnb op dit moment verzekerd, maar daarmee zijn de milieueffecten en mogelijke maatregelen niet gedetailleerd in beeld. De Commissie beveelt aan om in de planuitwerkingsfase de effecten van stikstofdepositie en van mogelijke mitigerende maatregelen alsnog te kwantificeren⁸.

---

⁸ Voor zover deze effecten afhankelijk zijn van de wijze van uitvoering beveelt de Commissie om uit te gaan van een realistische 'worst case' situatie.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Arjen Goutbeek

Tanya van Gool (voorzitter)

drs. Pieter Jongejans (secretaris)

prof. dr. ir. Bas Jonkman

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Voorkeursbeslissing, anticiperend op de invoering van de Omgevingswet.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit K4, “werken ter beperking van overstromingen”. Daarom is een plan-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit

Algemeen bestuur van het Waterschap Brabantse Delta.

Initiatiefnemer besluit

Dagelijks bestuur van het Waterschap Brabantse Delta.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie gemeld geen zienswijzen of adviezen te hebben ontvangen.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3674](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

